

A doroszlói tájház

Doroszló (Doroslovo), a Bácska dél-nyugati csücskében, az egykori Mosztonga folyócska partján meghúzódó, zömmel magyarul kis település, a vidék három leghagyományőrzőbb közösségének (Doroszló, Gombos, Bácskertes) egyike. Zombortól délre 20 kilométernyi távolságra fekszik, míg a falutól a Dunát dél-nyugati irányban kb. 11 kilométer választja el.

Helységnevként már 1313-ban említik, de a török hódítások következményeként 1662-re elnéptelenedik és a török visszavonulása után is csak 1752-től telepítik újra, mégpedig a híres középkori búcsújáró hely, Bajkút közelében.

Doroszló magyarsága a Kárpát-medence 27 vármegyéjéből települt ide. Legtöbben Tolna megyéből érkeztek. Más-más időszakokban németek és szlovákok is megtelepültek itt. Az első világháborút követően a falu Jugoszlávia kötelékébe került, majd 1941 és 1944 között ismét Magyarországhoz tartozott. A második világháborút követően a kitelepített német lakosság helyére likai szerb telepesek jöttek, ami nagymértékben megváltoztatta a falu nemzetiségi arculatát is. Az 1990-es évek háborúja a menekültek újabb hullámát hozta magával, ezzel párhuzamosan pedig a magyar fiatalok elvándorlását.

Mindez együtt az egykor sajátos hangulatú paraszti közösség szellemi és tárgyi hagyományainak megmentésén fáradozóknak is egyre nagyobb gondot okoz. Pedig veszendő értékeink, egyebek között Doroszló hagyatéka összegyűjtésének fontosságáról már a XX. század első éveiben is szóltak neves néprajzkutatók. Hagyományaink, tárgyi emlékeink megőrzése érdekében a dolgok azonban többszöri próbálkozás után sem alakultak kedvezően. Hála azonban egy kezdeményezésnek és 1993-ban a tájház létrehozói szerencsés találkozásának, e hagyományőrző közösség még fellelhető tárgyi anyagából sikerült annyit összegyűjtenünk, hogy állandó néprajzi kiállítás keretében egy doroszlói parasztház teljes berendezését bemutathassuk.

A tulajdonukat képező, 1850 táján épült ház a falu legrégebbi utcájában, csaknem 1000 négyszögölnyi telken áll. 1954 táján nád tetejét ugyan cserépre cserélték, oromzatának egy részét már nem meszelik, de külsején más alakítások nem történtek.

A vertfalú lakóház az 1930-as évek házbelsőjét mutatja be. A petróleumos lámpát 1937-ben villanyáram, míg utcára néző szobájában - a nagyházban - a banyakemencét a most látható cserépkályha váltotta fel. Egyébként ez a helyiség a tisztaszobák megjelenésétől fűtőtest nélküli volt. A szoba mai berendezése a kor bútorfestésének divatja szerint sárga, ún. flóderozott a nagygazda házak parádés tisztaszobáinak vetett ágyaival és hímzett textiljeivel.

A látogató az udvarról a középső helyiségbe (pitvar-konyha) léphet. A korábban létező, majd megszüntetett nyitott kémény és tüzelőpadka visszaállításával az a kor követhető nyomon, amikor még létezik mindkettő, de már a rakott tűzhely is helyet kap a konyhában. A ház kívülfűtős kemencenyílásán a tévő helyén ajtó található, és a kemence füstelvezető nyílását magasan, a nyitott kémény kezdeténél helyezték el. Mennyezetét a nyitott kéményes részen deszkázat képezi. A konyha tárgyi berendezése is a jelölt kort tükrözi. Helyi szokásnak megfelelően a hátulsó szobában - a kisházban - kapott helyet az idősebb nemzedék számára az 1910-1920-as években készült sötét színű bútorzat korhű textíliákkal díszítve. Egykori helyén, eredeti méretben látható a visszaállított banyakemence is. A kamra a padlásfeljárattal, a léceskamrával, valamint a boltozott pince és a hordóskamra a paraszti gazdálkodás, a kenderfeldolgozás és a korábban szőlésszettel és borászattal foglalkozó tulajdonosok e foglalatosságához kapcsolódó eszközeit is felsorakoztatja. A tájház Nyugat-Bácska hiteles építészeti és néprajzi emléke.

További tervünk az udvarhoz, a gazdasági udvarhoz tartozó épületek (nyári konyha, ól, góré, istálló) kialakítása és bemutatása csakúgy, mint a gazdasági udvaron kívül álló új építmény befejezése és népművészeti alkotóházként való működtetése. Elképzeléseink szerint a teljes komplexum két része együtt fog alkotni egy egységes egészet. Ezúttal tehát a komplexum egyik részének, a tájháznak rendeltetésszerű átadására került sor a falu, Mária kegyhelye ünnepének alkalmából Kisboldogasszony és a magyar kereszténység millenniumának tiszteletére és jegyében.

Doroszló, 2001 szeptembere